Lausunto
8.11.2021
1004/03.01.01.01/2021

Mari Sjöström, Minna Antila, Kyösti Värri, Maarit Kallio-Savela, Essi Ratia

Eduskunta / sivistysvaliokunta

HE 127/2021 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle (127/2021) laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain muuttamisesta.

Kuntaliitto lausuu samassa yhteydessä lakialoitteesta (LA 27/2020) laiksi lukiolain 40 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:n muuttamisesta sekä lakialoitteesta (LA 6/2021) perusopetuslain muuttamisesta.

Yleiset huomiot hallituksen esityksestä

Hallituksen esityksen mukaan sen tarkoituksena on täsmentää ja korjata opetustoimen säännöksiä, jotta kiusaamiseen häirintään ja väkivaltaan voitaisiin puuttua oikea-aikaisesti, vahvistaa oppilaan oikeusasemaa ja turvata kaikkien koulussa toimivien turvallinen oppimisympäristö. Lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2022.

Kuntaliitto katsoo, että esitys on lähtökohdiltaan perusteltu ja tavoitteiltaan hyvä, mutta tunnistaa, että esityksen käytännön toimeenpanoon oppilaitosyhteisöissä liittyy haasteita ottaen huomioon oppilaan tai opiskelijan aiheuttamat tilanteet, jossa lainsäädäntöä on välttämätöntä soveltaa työrauhan turvaamiseksi.

Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä kattaa niin perusopetuksen päättävien kuin jo työmarkkinoilla olevien aikuisten osaamisen kehittämisen perustutkinnoista, ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin. Säädöksiin esitetyt muutokset eivät saa heikentää mahdollisuuksia järjestää jatkuvan oppimisen kansallisten tavoitteiden mukaista aikuisväestölle suunnattua ammatillista koulutusta. On hyvä, että ko. koulutusmuodon erityispiirteet tunnistetaan tilanteessa, jotka vaikuttavat opiskeluympäristöön.

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kuntaliitto kiinnittää huomiota, että voimassa olevan sääntelyn mukaan perusopetuksesta määräaikaisesti erotetun oppilaan opetus tulee järjestää siten, ettei oppilas jää jälkeen vuosiluokkansa tai opetusryhmänsä edistymisestä. Se, miten opetus käytännössä järjestetään, jää opetuksen järjestäjän harkintaan. Kuntaliiton näkemyksen mukaan opetuksen järjestäjällä on tosiasiallisesti hyvin rajatut keinot järjestää opetus poikkeuksellisesti. Koska opetustoimen digitaliset valmiudet ovat kehittyneet, olisi jatkossa perusteltua mahdollistaa etäopetus tilanteissa, jossa oppilaan oikeus lähiopetukseen on tosiasiallisesti estetty. Tämä sujuvoittaisi myös kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

Lapsen edun ensisijaisuuden korostaminen

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi perusopetuslakiin (3 a §), lukiolakiin (2 §) ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (2.2 §) uusi säännös, jossa säädettäisiin lapsen edun ensisijaisuudesta.

Kuntaliitto yhtyy siihen, että lapsen edussa on kyse merkittävästä oikeudellisesta periaatteesta. Samalla Kuntaliitto pohtii, onko monitulkintaisen periaatteen kirjaaminen yleissääntelyn sijaan erityislainsäädäntöön tarpeellista ottaen huomioon, että muutkin oikeudelliset periaatteet kuten yhdenvertaisuus ovat koulutuksen toimialalla merkittäviä. Yhden periaatteen korostaminen voi hämärtää muiden periaatteiden merkitystä.

Kaksoisrangaistuksen kieltoa koskevan sääntelyn kumoaminen

Esityksessä ehdotetaan, että perusopetuslaista (36 c §), lukiolaista (44 §) ja ammatillisesta koulutuksesta annetusta laista (88 §) poistetaan kokonaisuudessaan pykälät, jotka koskevat kurinpitomenettelyn suhdetta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun. Esityksen mukaan tältä osin sääntelyä on valmisteltu yhteistyössä oikeusministeriön, sisäministeriön ja Poliisihallituksen kanssa.

Esitys säännösten kumoamisesta selkiyttäisi oikeustilaa, eikä Kuntaliitolla ole tältä osin kommentoitavaa.

Käyttäytymisvelvoitteen täsmentäminen perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa

Perusopetuslain 35 §:n 2 mom. oppilaan käyttäytymisvelvollisuutta ja sekä lukiolain 30 §:n että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain

94 §:n 2 mom. opiskelijan käyttäytymisvelvollisuutta esitetään täsmennettäväksi siten, että oppilaalla ja opiskelijalla olisi velvollisuus käyttäytyä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, että hän ei vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Kuntaliitto toteaa, että oppilaan ja opiskelijan käyttäytymistä koskeva perussääntö sisältyy voimassa olevan perusopetuslain 35 §:ään ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 94 §:ään. Voimassa olevat säännökset edellyttävät, että oppilaan ja opiskelijan on käyttäydyttävä asiallisesti. Velvollisuuteen sisältyy jo kielto kiusata muita oppilaita ja opiskelijoita tai koulun ja oppilaitoksen henkilöstöä. Lisäksi vastaava, jo täsmällisempi käyttäytymisvelvoite sisältyy lukiolain 30 §:ään. Nyt lausunnolla oleva ehdotus yhtenäistää ja edelleen täsmentää eri koulutusmuotojen sääntelyä. Tämä on kannatettava muutos. Uudella muotoilulla oppilaan ja opiskelijan toimintavastuun voidaan katsoa laajenevan, kun kyse ei jatkossa ole ainoastaan terveyttä ja turvallisuutta vaarantavan toiminnan välttämisestä.

Opetuksen epäämismahdollisuuden laajentaminen perusopetuksessa

Perusopetuslain 36 §:n 3 mom. ehdotetaan lisättäväksi säännös, että oppilaan osallistuminen opetukseen voitaisiin evätä jäljellä olevan työpäivän lisäksi enintään myös sitä seuraavan työpäivän ajaksi. Tällä hetkellä perusopetuslaki mahdollistaa opetuksen epäämisen jäljellä olevaksi työpäiväksi. Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että opetuksen epääminen on tarkoitettu äärimmäisen poikkeuksellisia tilanteita varten, jolloin oppilas vaarantaa muiden oppilaiden tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevien turvallisuuden taikka häiritsee kohtuuttomasti opetusta tai siihen liittyvää toimintaa. Kyseessä on turvaamistoimenpide. Tarkoitus ei ole, että sitä käytettäisiin tavanomaisena ojentamiskeinona.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että perusopetuksen osalta epäämismahdollisuutta laajennetaan ajallisesti, mutta ei kuitenkaan yhtenäiseksi lukiolain tai ammatillista koulutuksesta annetun lain mukaiseksi. Asiaa on perusteltu oppilaiden iällä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan säännöksen voisi kuitenkin yhtenäistää siten, että perusopetuksessa olisi madollisuus evätä opetukseen osallistuminen jäljellä olevan työpäivän lisäksi yhteensä kolmen päivän ajaksi. Voimassa olevan lainsäädännön lisäksi esitys sisältää useita täsmennyksiä, jonka perusteella opetuksen järjestäjä tunnistaa tämän keinon poikkeuksellisuuden sekä iän ja olosuhteiden huomioonottamisen.

Kuntaliitto pitää lähtökohtaisesti hyvänä, että tutkintokoulutukseen valmentava koulutukseen liittyvät erityispiirteet on tunnistettu, sillä käytännössä TUVA-koulutusta tullaan toteuttamaan eri koulutuksen järjestäjien yhteistyönä. Kuntaliitto kummeksuu kuitenkin esitystä kahden erilaisen toimintamallin luomiseksi riippuen siitä, toimiiko tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestäjä ilman järjestämislupaa tai järjestämisluvalla. Kuntaliitto pitää tarkoituksenmukaisena yhdenmukaista menettelyä, jonka mukaan opetukseen osallistumisen epäämiseen sovelletaan kaikissa tapauksissa, mitä epäämisestä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa. Näin ollen Kuntaliitto esittää 26 §:n viimeisen virkkeen ”*jos kunta järjestää koulutusta ilman järjestämislupaa, sovelletaan tässä momentissa tarkoitetun osalta, mitä mainituista asioista perusopetuslaissa säädetään*” poistamista.

Opiskeluhuolto opetuksen / koulutuksen epäämisen aikana ja suunnitelman laatimisvelvollisuus opetukseen palatessa

Perusopetuslain 36 §:n 3 mom. lukiolain 41 §:n 3 mom. ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:n 4 mom. esitetään lisättäväksi, että epäämisen aikana oppilaalle / opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa sekä muu tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opetukseen palatessa.

Lisäksi pykälissä ehdotetaan, että oppilaalle / opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palamisen tukemiseksi.

Perusopetuslain 36.3 §:n perustelujen mukaan oppilashuollon tukitoimien lisäksi suunnitelmassa määriteltäisiin ne käytännön toimet, joilla tuettaisiin oppilaan turvallista ja hallittua palaamista opetukseen. Perustelujen mukaan suunnitelmaan kirjattavilla käytännön tukitoimilla turvattaisiin opetukseen palaavan oppilaan, toisten oppilaiden sekä koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevien henkilöiden turvallisuutta, ja tuettaisiin hallittua koulutyöhön paluuta. Tukitoimet voisivat liittyä esim. käytännön opetusjärjestelyihin, kuten istumisjärjestelyihin, opetusryhmän vaihtamiseen, koulunkäynninavustajan antamaan tukeen, kasvatuskeskustelun järjestämiseen tai epäämistä edeltävän väkivaltaisen tai uhkaavan tilanteen läpikäymiseen oppilaan kanssa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain perustelujen mukaan kysymykseen tulisivat soveltuvin osin vastaavat toimet kuin perusopetuksessa.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan kyseessä on nykyiseen oppilas- ja opiskelijahuollon järjestämiseen liittyvä uusi laajeneva tehtävä, joka lisää mm. opetuksen ja koulutuksen järjestäjien hallinnollista taakka eikä kustannuksia ole arvioitu. Kuntaliitto edellyttää, että tästä syntyvät kustannukset korvataan täysmääräisesti kunnille. Tämän lisäksi Kuntaliitto toteaa, että mallin toimeenpano sisältää monia käytännön haasteita suunnitelman laadinnasta, aikatauluongelman kaikkien toimintojen valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi, valvonta epäämisen aikana jne. Kuntaliitto edellyttää, että lähtökohta pitäisi pikemminkin olla yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttaminen voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 3. luvun mukaisesti ja siihen sisältyvän informaatio-ohjauksen kehittäminen. Kuntaliitto pitää ongelmallisena, että epäämisen aikana eli käytännössä välittömästi toimenpiteen jälkeen oppilaalle/opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.

Kuntaliitto ei pidä ns. suunnitelmaa opetuksen palaamisen tukemiseksi välttämättömänä. Kuntaliitto katsoo, että palautumista voidaan tukea ja edistää monin eri tavoin ilman mittavaa dokumentaatiota. Kuntaliitto muistuttaa, että jo voimassa olevien säädösten mukaiset suunnittelu- yms. velvoitteet vievät opetushenkilöstön resursseja ja ovat omiaan heikentämään työssäjaksamista ja aiheuttamaan mm. työuupumusta. Niukat resurssit joudutaan kohdentamaan oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa työskentelystä hallinnollisiin tehtäviin.

Kurinpitoa harkittaessa otettava huomioon teon laatu ja oppilaan / opiskelijan ikä ja kehitystaso

Perusopetuslain 36 a §:n 1 mom., lukiolain 42 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 93.4 §:n ehdotetaan lisättäväksi säännös, että opetuksen / koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus arvioida kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan / opiskelijan ikä ja kehitystaso.

Kuntaliitto toteaa, että jo nykyisellään hallintolain oikeusturvaperiaatteet rajoittavat ja ohjaavat opetuksen järjestäjän päätöksentekoa siten, että kurinpitotoimea harkittaessa on otettava huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Esim. suhteellisuusperiaatteen mukaan oppilaan ojentamis- ja kurinpitotoimenpiteiden tulee olla suhteessa tekoon tai laiminlyöntiin ja tarkoitussidonnaisuuden periaate puolestaan edellyttää, että oppilas ikä ja kehitystaso huomioiden kykenee ymmärtämään, että häneen kohdistetun toimenpiteen tarkoituksena ojentaminen tai kurinpito. Kuntaliitto ei katso täsmennyksen

olevan välttämätön ottaen huomioon, että opetuksen ja koulutuksen järjestäjän toimintaan sovelletaan hallintolaissa säädettyjä oikeusperiaatteita.

Erotetun oppilaan suunnitelman laatiminen

Perusopetuslain 36 a §:n 2 mom., ehdotetaan lisättäväksi, että oppilaalle ja hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalle tulee varata mahdollisuus osallistua määräaikaisesti erotetulle oppilaalle opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Perustelujen mukaan mahdollisuuden tulee olla tosiasiallinen. Kuntaliitto huomauttaa, että määräaikaista erottamista pidetään jo nyt hyvin byrokraattisena ja raskaana. Kuntaliitto pitää hankalana ja erikoisena, että huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tulisi varata tosiasiallinen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa erotetun oppilaan opetuksen käytännön järjestelyihin, jotka kuuluvat opetuksen järjestäjän harkinta- ja päätäntävaltaan.

Muutoksenhaku perusopetuslaissa ja lukiolaissa

Esityksessä ehdotetaan perusopetuslain 42 a §:ä ja lukiolain 50 §:ä muutettavaksi siten, että säännökset niistä oppilasta tai opiskelijaa koskevista päätöksistä, joista voi valittaa hallintovalituksin hallinto-oikeuteen, ehdotetaan poistettavaksi. Esityksessä todetaan, että perustuslakivaliokunnan vakiintuneen kannan mukaan tällaisia luetteloita ei pitäisi sisällyttää lakiin, sillä tällaiset sallivaksi muotoillut luettelot voivat toimia eräänlaisena välillisenä muutoksenhakukieltona.

Kuntaliitolla ei ole kommentoitavaa siihen, että perusopetuslain 42 a §:stä ja lukiolain 50 §:stä poistetaan luettelot niistä nimettyä oppilasta/opiskelijaa koskevista päätöksistä, joista voi valittaa hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 7.1 §:n mukaan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään. Kuntaliiton käsityksen mukaan jatkossa esitettyjen säännösten nojalla valitusoikeus on asianosaisella eli sillä keneen päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Kuntaliiton käsityksen mukaan asianosaisen valitusoikeuteen liittyy tulkintaongelmia ja valitusoikeuden täsmällinen määrittely jää oikeuskäytännön varaan. Kuntaliitto painottaa, että asia on erittäin merkityksellinen eikä ratkaisun

vaikutuksia ole kuvattu täsmällisesti suhteessa voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Kuntaliitto toteaa, että voimassa olevassa perusopetus- ja lukiolaissa säädetään muutoksenhakuoikeudesta tiettyihin oppilaan ja opiskelijan etuutta, oikeutta tai velvollisuutta koskeviin päätöksiin. Muilta osin kunta ja kuntayhtymätaustaisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjien päätöksiin sovelletaan kuntalain muutoksenhakusäännöksiä. Kuntalain nojalla muutoksenhakuoikeus on asianosaisen ohella kunnan jäsenellä. Perusopetus- ja lukiolain nojalla opetuksen ja koulutuksen järjestäjät päättävät esimerkiksi opetussuunnitelmasta, opetussuunnitelmaan perustuvasta lukuvuosisuunnitelmasta, järjestyssäännöistä sekä kurinpitokeinojen ja kasvatuskeskustelun käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Näissä on kyse päätöksistä, joissa ei varsinaisesti ole asianosaista, mutta kuntalain nojalla kunnan jäsenellä on ollut päätöksiin muutoksenhakuoikeus.

Edellä esitetyn lisäksi esityksessä ehdotetaan, että perusopetuslain 42 a §:ssä ja lukiolain 50 §:ssä säädettäisiin, että oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen ja *muuhun tämän lain nojalla annettuun päätökseen* haetaan muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.” Kuntaliitto toteaa, että esityksen perusteella jää epäselväksi, tarkoittaako ”muuhun tämän lain nojalla annettuun päätökseen” sitä, että ylläpitäjästä riippumatta myös perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjän päätöksiin, joissa ei ole varsinaista asianosaista, esim. opetussuunnitelman ja opetussuunnitelmaan perustuvan lukuvuosisuunnitelman sekä järjestyssääntöjen hyväksyminen, haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioista annetussa laissa säädetään. Epäselväksi jää kenellä tilanteessa olisi valitusoikeus. Tältä osin esitys vaikuttaisi myös sulkevan kunnan jäsenen kuntalain mukaisen muutoksenhakureitin. Kuntaliitto painottaa, että esitetty ratkaisu on merkittävä muutos nykytilaan, joka olisi tullut esityksessä perustella ja vaikutukset arvioida huolellisesti. Kuntaliitto ei kannata muutosta tältä osin.

Lisäksi Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että perusopetuslaissa (8 a luku) säädetään opetuksen lisäksi myös aamu- ja iltapäivätoiminnasta. Tältä osin kyse on aina kunnan toiminnasta. Voimassa olevaan perusopetuslakiin ei sisälly muutoksenhakusäännöksiä esim. oppilaan ottamisesta aamu- ja iltapäivätoimintaan tai aamu- ja iltapäivätoiminnan maksun määräämisestä. Siten kunnan päätöksiin on oppilaiden huoltajilla ollut mahdollisuus hakea muutosta kuntalain 16 luvun

mukaisesti. Esityksen perusteella jatkossa myös näihin päätöksiin haettaisiin muutosta perusopetuslain 42 a §:n nojalla hallintovalituksin hallinto-oikeudelta. Kuntaliitto toteaa, että muutoksenhakumenettely hallinto-oikeudessa on maksullista. Käytännössä muutosehdotus tarkoittaisi sitä, että oppilaiden aamu- ja iltapäivätoiminnan päätöksiä koskeva muutoksenhaku muuttuisi jo ensiasteessa huoltajille maksulliseksi. Kuntaliitto saa vaikutelman, että muutoksenhakusääntelyyn tehtävien muutosten vaikutuksia ei ole kaikilta osin tunnistettu.

Esityksessä ehdotetaan perusopetuslain 42 §:ää muutettavaksi siten, että oikaisuvaatimusta voisi vaatia aluehallintovirastolta erityisen tuen päätöksessä päätettyihin perusopetuslain 31 §:n mukaisiin palveluihin. Kuntaliitto kummeksuu, että asiaan esitetään muutosta tässä yhteydessä ja, että perustelujen mukaan tilanne tämän myötä selkeytyisi. Kuntaliitto ei yhdy tähän perusteluun.

Lukion ja ammatillisen koulutuksen rehtorin ja opettajan Ilmoitusvelvollisuus koulumatkan osalta

Ammatillista koulutusta koskevaan lakiin (80.6 §) ja lukiolakiin (40.7 §) ehdotetaan lisättäväksi uudet säännökset, jossa säädettäisiin opettajan ja rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Säännös vastaisi perusopetuslain 29 §:n 7 momenttia.

Kuntaliitto toteaa, että esityksen perusteluissa todetaan ammatillista koulutusta koskevan lain 80.6 §:n osalta, että ilmoitusvelvollisuus ei tarkoittaisi, että opettajan tai rehtorin olisi valvottava koulumatkoja, vaan ilmoitusvelvollisuus koskisi opettajan tai rehtorin, esimerkiksi opiskelijan kertoman perusteella, tietoonsa saamaa häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilannetta. Tällöin oppilaitoksen henkilökunta voisi tarvittaessa tukea huoltajaa tai opiskelijan muuta laillista edustajaa asian kokonaisvaltaisessa selvittämisessä ja siihen puuttumisessa myös koulumatkojen osalta esimerkiksi opiskelijahuollollisin keinoin yhteistyössä huoltajien kanssa.

Kuntaliitto huomauttaa, että esityksen perusteluissa lukiolain 40.7 §:n osalta ei ole vastaavaa täsmennystä. Tällöin jää epäselväksi, tarkoittaako lainsäätäjä samalla ilmauksella eri tulkintaa lukiokoulutuksessa kuin ammatillisessa koulutuksessa. Mikäli lainsäätäjä tarkoittaa samaa tulkintaa, on kohtuutonta edellyttää, että lukiolain tulkintaa on haettava ammatillisen koulutuksen lainsäädännöstä. Kuntaliitto edellyttää, että esitystä täydennetään lukiolain 40.7 §:n perustelujen osalta vastaamaan ammatillisen koulutuksen vastaavan säädöksen tulkintaa. Lisäksi Kuntaliitto huomauttaa, että koulumatkan käsite on tulkinnanvarainen.

Lukion ja ammatillisen koulutuksen rehtorin toimivallan rajaaminen

Esityksessä ehdotetaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen rehtorin toimivaltaa rajattavaksi niin, ettei hän voisi enää päättää oppivelvollisen opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta oppilaitoksesta enintään kolmen kuukauden ajaksi. Esityksen mukaan jatkossa määräaikaista erottamista koskevan päätöksen voisi oppivelvollisten osalta tehdä vain koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin.

Kuntaliitto ei kannata muutosta vaan esittää, että ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ja lukiolaissa säilytetään koulutuksen järjestäjän mahdollisuus määrätä rehtorille toimivaltaa päättää myös oppivelvollisuuslain mukaisen oppivelvollisen opiskelijan määräaikaisesta oppilaitoksesta erottamisesta.

Huomiot informaatio-ohjauksesta ja opetussuunnitelmien täydentämisestä

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että esityksessä on kiinnitetty huomiota koulutuksen järjestäjien informaatio-ohjaukseen sekä koulu- ja oppilaitosyhteisössä toimivan opetus- ja opiskeluhuollon henkilöstön kouluttamiseen muutosten osalta.

Esityksen mukaan eri koulutusmuotojen opetussuunnitelmat edellyttävät esitettyjen muutosten myötä täydentämistä. Kuntaliitto toteaa, että toimeenpanon ja seurannan aikataulutuksessa on huomioitava perusteiden muutosten todennäköisesti edellyttävän paikallista opetussuunnitelmatyötä, valmistelua ja toimeenpanoa.

Kuntaliiton huomiot lakialoitteesta (6/2021) perusopetuslain muuttamisesta

Osana hallituksen esitystä (127/2021) koskevaa lainvalmistelua on valmisteltu valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen 18 §:n muuttamisesta, joka laajentaa opetustoimen henkilöstön ns. henkilöpiiriä, jolla on oikeus määrätä opetusta häiritsevä tai muuten koulun järjestystä rikkova tai vilpillisesti menettelevä oppilas jälki-istuntoon, poistumaan opetustilasta sekä tehtävien suorittamisesta työpäivän jälkeen. Toimivalta asiassa ehdotetaan laajennettavaksi myös koulun rehtorille. Asetusmuutos on tullut voimaan 1.10.2021. Kuntaliitto katsoo, että rehtorin päätösvaltaa on laajennettu tältä osin riittävästi.

Lakialoitteessa esitetään, että oppilaan osallistumista opetukseen voidaan turvaamistoimena evätä työpäivän ajaksi ja enintään kolmeksi seuraavaksi työpäiväksi. Kuntaliitto on ottanut asiaan kantaa lausunnossaan hallituksen esityksestä (127/2021). Täydennyksenä Kuntaliitto toteaa, että oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut ovat oppilaalle

vapaaehtoisia eikä palvelun käytön velvoittavuudesta oppilaalle tulisi säätää.

Lakialoitteessa esitetään perusopetuksessa olevan oppilaan määräaikaisen erottamisen osalta toimivallan porrastamista siten, että rehtori voisi omaan harkintaansa perustuen päättää oppilaan määräaikaisesta erottamisesta enintään kahdeksi viikoksi. Kuntaliitto yhtyy siihen, että määräaikaista erottamista koskeva menettely on raskas ja byrokraattinen. Kuntaliitto kiinnittää huomiota, että käytännössä toimivallan hajauttaminen ei tule keventämään opetuksen järjestäjän prosessin aiheuttamaa hallinnollista taakkaa. Esitetyn mallin vaikutuksia on välttämätön arvioida esitettyä laajemmin. Asiassa on muistettava, että opetuksen järjestäjä päättää käytössä olevista opetusjärjestelyistä. Näin ollen opetuksen järjestäjän tulisi saada ratkaista annetaanko rehtorille kyseinen toimivalta tai ei. Kuntaliitto on hallituksen esitystä (127/2021) koskevassa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota rehtorin toimivallan rajaamisesta määräaikaisen erottamisen osalta.

Huomiot lakialoitteeseen (LA 27/2020 vp) lukiolain 40 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:n muuttamisesta

Lakialoitteessa esitetään, että lukiolain (714/2018) 40 §:ään ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 80 §:ään lisätään kumpaankin perusopetuslain (628/1998) 29 §:n (1267/2013) 7 momentin mukaiset uudet momentit, joiden mukaan oppilaitoksen opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Lakialoitteen sisältöä vastaavasti hallituksen esityksessä HE 127/2021 vp ehdotetaan ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja lukiolakia muutettavaksi siten, että niissä säädettäisiin opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Kuntaliitto katsoo, että lakialoitteen 27/2020 vp tarkoitus ja sisältö toteutuvat hallituksen esityksessä 127/2021 vp. Kuntaliitto antaa siten lakialoitetta koskevan lausuntonsa hallituksen esitykseen 127/2021 vp.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, hyvinvointi ja sivistys -yksikkö

Mari Sjöström
Erityisasiantuntija